

ÉRDEMES-E IMÁDKOZNI?

TEXTUS: 1MÓZ 18,16-23

Felolvasott ige alapján arról szeretnék beszélni, hogy van-e értelme az imádságnak, érdemes-e másokért imádkozni?

I. Milyen városban imádkozott Ábrahám?

Nézzünk először körül a városban, amelyért Ábrahám imádkozott. A Holt-tenger vidéke ma egy óriási temető. A régiek kísértetjárta helynek tartották, és babonás félelemmel messzire elkerülték. A görög történetírók említik, hogy mérges gázok szállnak fel a tengerből, az arabok pedig azt mesélik, hogy hosszú idő óta egyetlen madár sem tudja elérni a túlsó partot, mert a víztükör fölött repülve hirtelen holtan zuhannak a tengerbe. Ha ez így valószínűleg nem is igaz, az mindenesetre megdöbenthette a régieket, hogy ebbe a tengerbe nem lehet belefulladni. Kr.u. 70-ben, amikor a rómaiak ostrom alá fogták Jeruzsálemet, Titus, római hadvezér néhány szökött rabszolgát halálra ítélte. Rövid eljárás után a közismert ókori kivégzési módal vízbefojtásra ítélték őket. Az elítélteket bilincsekkel összekötötték, és Moáb hegyeinél bedobták a Holt-tengerbe. Az elítéltek azonban nem fulladtak bele. Akárhányszor dobták is őket a tengerbe, mint a parafadugót kidobta magából őket a víz. Ez az érthetetlen jelenség olyan nagy hatással volt Titusra, hogy a szerencsétlen bűnösöknek megkegyelmezett.

A régiek persze tudták, hogy ennek a 76 km hosszú és 17 km széles tektonikus teknőnek nincsen lefolyása. A beömlő folyók vizéből a perzselő nap 8 millió köbméter vizet párologtat el naponta, de azok a kémiai anyagok, amiket a folyók évmilliók óta magukkal hoznak, ott maradnak. A Holt-tenger vize ma mintegy 30 %-ban tartalmaz szilárd alkatrészeket, főleg konyhasót, ami a világtengerekben a 4 százalékot sem éri el.

Geológusok azt állítják, hogy a Holt-tengerbe – mint a Balatonba a Tihanyi-félsziget – belenyúlik egy víz alatti földnyelv, amelytől északra a tenger mélysége azonnal eléri a 400 métert, míg délre legfeljebb 15-20 méter. Ha ezen a csekély víztükron napos, csendes időben végigvez valaki, a parttól nem messze a víztükör alatt világosan látja az erdő maradványát, amelyet a Holt-tenger sóartalma konserválta. Ezek a famaradványok, melyek a csillogó mélységben zölde színben játszanak, ugyanahhoz az erdőhöz tartoznak, és annak az erdőnek a maradványai, amelyeknek a lombjai alatt valamikor Lót legeltette a nyáját. Ez volt a Siddim-völgye. Itt süllyedt a mélységbe, a tektonikus földmozgások következtében támadt hasadékba két virágzó város, Sodoma és Gomora. Az események geológiai dátumát könnyű meghatározni. 2000 évvel lehetett Krisztus előtt. Mindez jól egybevág a Biblia leírásával, hiszen Ábrahám Krisztus előtt 1900 körül élt.

II. Mit tett Ábrahám Sodomáért?

Amikor a mennyei vendégek eltávoztak, Ábrahám, Isten barátja is felkerekedett, hogy egy darabon elkísérje őket. A vendégek Kelet felé vették útjukat, és Ábrahám velük ment egészen addig, ahonnan már be lehet látni az első városba, Sodomába.

Itt Isten úgy döntött, hogy Ábrahámnak betekintést enged a saját terveibe, a történelmi eseményeknek az emberi szem előtt egyébként elrejtett gyökereire. Döntését a 19. versben azzal indokolja, hogy Ábrahámnak tanító hivatala van az utódai felé, és így a sodomai események örök időkre intő példái lehetnek annak, hogy miképpen cselekszik Isten a történelemben (2Pt 2,6). Ezért nyert betekintést Isten tanácsvégzéseibe (Ám 3,7; Zsolt 25,14; Jn 15,15). Tudjuk, minél szorosabb közelségben élünk Istennel, minél inkább vele járunk, és minél jobban alávetjük magunkat igéjének, annál jobban megismerjük a gondolatait, és annál többet értünk meg a körülöttünk lévő világ eseményeiből is. Nagyon sok függ attól, hogy az Istennel való találkozásainkat meg akarjuk-e hosszabbítani addig, ameddig ő erre teret enged, vagy pedig azt mondjuk, most nincs több időnk Isten számára. Nincsen a világon fontosabb dolog, mint hogy engedjük Istent, hogy annyi időt ajándékozzon nekünk, amennyit akar, és hogy mi akkor mindent állni hagyjunk, amikor Isten megengedi, hogy vele legyünk. Dávid történetében olvassuk azt a megjegyzést, hogy amikor Isten a távoli jövőről nyilatkozik neki, Dávid leült és várt. Manapság sok keresztyén nem tud csendben ülni vagy állni az Úr előtt. S akinek nincsen ideje Isten számára, az hogyan akar áldás lenni Isten kezében mások számára?

Sodomát nem javította meg Isten korábbi látogatása, amikor Klédorlaómer csapatai elpusztították a várost, minden jószágát és eleségét elvitték, és a lakosság felét megölték (1Móz 14,9-11). Most újabb „kiáltások” jutottak Isten elé, és hívták ki az ítéletét. A héber „jajkiáltás” szó jogi szakkifejezés.¹ Tulajdonképpen segítségül hívást jelent, ahogyan az erőszakkal elnyomott szokott felsóhajtani (Jer 20,8); Hab 1,2; Jób 19,7). Így apellál a jogközösség védelmére és segítségre. A zsidók hite szerint aztán azok a kiáltások, amelyeket a jogközösség nem hall meg, vagy nem akar meghallani, közvetlenül Jahve – mint minden jog védelmezője és minden bűn bosszúállója – trónusa elé érkeznek (1Móz 4,10).

Elindult a két angyalarcú idegen Sodomába, hogy ezt a mennyei feljelentést kivizsgálja. Ábrahám nagyon jól tudta, mi lesz a vizsgálat eredménye. Ismerte a várost, hiszen az unokaöccse Lót is ott lakott a családjával. Egyetlen gondolata van tehát, hogy Isten ítéletre felemelt kezét miként lehet elhárítani a fejük felől. Elkezdődött hát a világtörténelem egyik legszebb imádsága. Egy szent licitáció! Közbenjárás az életért!

Nekem is van ilyen emlékem az imádság hatalmáról. Az ostrom idején történt, 1945 januárjában. Ma már nagyon nehéz lenne számba venni, hogy kik imádkoztak akkoriban Budapestért. Arra azonban jól emlékszem, hogy a környező utcákból az ostrom utolsó napjaiban egymás után jöttek a házparancsnokok azzal a kéréssel, küldjek egy-egy tiszteletes urat, akik a pincébe szorult gyülekezetnek felekezeti hovatartozásra való tekintet nélkül tartanak óvóhelyi istentiszteletet. Magam is voltam vagy tíz helyen. A házparancsnokoktól kapott igazolást, hogy hol tartottam istentiszteleteket, még ma is őrzöm. Azt persze akkor sem tudtam megmondani, hogy a hallgatóság imádságaiban a bűnbánat, vagy a saját életük, vagyonuk féltése volt-e döntő. De az biztos, hogy azokban a napokban százvezrek imádkoztak önmagukban is és hangosan is ezért a városért.

¹ A *z'áqá* szó jogi vonatkozásainak gazdag irodalmát találjuk Hasel szócikkében (in: Botterweck, G. Johannes & Ringgren, Helmer: *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament*, Band II., Verlag W. Kohlhammer Stuttgart, Berlin, Köln, 1977. 628. kk.).

Számomra a legmeggrázóbb azonban az az imádság volt, amit egyszer mi mondtunk. Az orosz seregek már az István kórháznál jártak, amikor beállított egy német tiszt két géppisztolyos legénnyel, és kereste a parancsnokot. Mindenki elbűjt, mert az ilyen látogatások akkoriban olykor úgy végződtek, hogy a parancsnokot, vagy a házban bújtatott katonaszökevényt egyszerűen a falhoz állították és szó nélkül agyonlőtték. No, de ezek a németek más ügyben jártak. Az oroszok belőtték a parancsnokságuk szállását, és nálunk, a Ráday teremben akarták berendezni az új parancsnokságot. Rádió adóvevőkkel és telefonokkal. Magyaráztam mindent, hogy ez papnevelde, hogy ez a terem templom, ahol az istentiszteleteinket tartjuk, s hogy az udvar felől ez könnyen belőhető. A tiszt azzal ment el, hogy két óra múlva visszajönnek az emberei a műszakiakkal.

Lementem a pincébe, a szobámba, amely éppen a Ráday terem alatt volt, összehívtam a barátaimat és elmondtam, miről tárgyaltunk. Mindenki tudta, hogy az oroszok néhány órán belül belövik az új főhadiszállást is, és valószínűleg mindenki meghal a pincében. Eszünkbe jutott, hogy az életünket meg a teológia épületének a sorsát most bizony jó lenne újra letenni Isten kezébe. Szabó Gyulával meg Király Lászlóval voltam ott. Együtt imádkoztunk, amikor egyszer csak egy rettenetes robbanást meg ütést éreztünk, és mindhárman leestünk az ágyról a földre. Mikor kijöttünk a pincéből, kiderült, hogy egy orosz repülőbomba csapódott be az első emeleten, átszakította a Ráday-terem födémét, és röpítőre törte a berendezését. Mindez a közvetlen közelünkben, a fejünk felett. Nemsokára megjöttek a németek is. Már a kapuban vártam a századost, és csak annyit mondtam neki, látja százados úr, Isten vigyáz a templomaira. Ahol a szeretetről prédikálunk, onnan nem lehet gyilkolásra parancsokat adni. Az én németem mondott egy cifrát, aztán sarkon fordult. Én meg azon tűnődtem, hogy milyen érdekes is egy ilyen közbenjáró imádság. Mennyire másként hallgatja meg Isten, mint ahogy mi várjuk!

Ábrahám közbenjáró imádságának a története is sok botránkozást okozott már. Voltaire a franciák nagy csúfolódója, amikor ezt a történetet olvasta, így kiáltott fel: Íme, az igazi zsidó, aki még Istennel is alkuszik! A botránkozók között azonban nemcsak hitetlenek, hanem hívők is akadtak. Isten ebben a történetben nagyon emberien viselkedett. Meglátogatta a barátját, megbeszélte vele a terveit, szinte még alkudni is lehetett vele. Szóval egyáltalán nem olyan volt itt, mint egy világhormányzó Isten. Ezért az egyik tábor a történet naivságán mulat, a másik pedig hívő szívvel félti Isten tekintélyét.

Az egyik tábor tagjai azt vallják, hogy a világon természettudományos alapon folynak az események, tehát nevetségesnek tartják a történet tanítását, hogy az imádságnak van hatalma a történések befolyásolására. Ugyanakkor a hívő emberek is szívesen beszélnek úgy, hogy ezen a világon végső soron minden Isten akarata szerint történik. Ezt az isteni akaratot semmiféle emberi akarattal megváltoztatni nem lehet. Ő végrehajtja rólunk elgondolt terveit, akár tetszik az nekünk, akár nem. Ezért tanított bennünket Jézus így imádkozni: „*Legyen meg a te akaratod*” (Mt 6,10). Az első tábor tehát a természeti törvényt, a második tábor pedig az Isten akaratát látja olyan felettünk álló megváltoztathatatlan tényezőnek, amelynek az eseményeket formáló ténykedésébe nekünk egyszerűen alázzal bele kell nyugodnunk. Ezért gondolkodik úgy sok keresztyén ember is, hogy az imádkozásnak nincsen semmi különösebb értelme, legfeljebb az a visszaható áldása, hogy önmagát nyugtatja meg

vele az imádkozó ember. De aki így gondolkodik, az nem tudja, milyen az igazi imádság. Nézzük meg tehát tulajdonképpen:

III. Mi az imádság?

Az imádságban nemcsak az ember akarata küzd Isten akaratával, nemcsak az ember akarja azt, hogy amit ő szeretne, azt akarja Isten is, hanem Isten is küzd azért, hogy amit ő jónak lát, azt akarja az ember is. Akarja úgy, amint akarják azt az angyalok a mennyben, tehát nem fogcsikorgatva, kényszerűségből, hanem úgy, mint aki magát azonosítani tudja Isten akaratával.

Gondoljunk két ismert újszövetségi példázatra: a hamis bíró és az özvegyaszszony (Lk 18,1-8), meg az éjjel kenyeret kérő barát (Lk 11,5) történetére. Mindkét példázat arra tanít, hogy Isten engedi kéretni magát. Amikor Isten megváltoztatja az akaratát, nem érzi magát legyőzöttnek. Nem úgy néz az eseményekre, hogy az ember akarata diadalmaskodott az övé felett. Nem azért változik meg néha Isten akarata, mert az ember imádkozik, hanem azért, mert Isten is meg akarja változtatni.

Milyen ebből a szempontból Ábrahám imádsága? Figyeljük meg, mennyire tiszteletben tartja Isten akaratát. Valahányszor szóra nyitja a száját, mindig van benne egy kis szent remegés. Gondoljatok Jézusra! A halálos ítélete előtt, az utolsó éjszákán mennyi tisztelettel hajlik meg a mennyei Atya akarata előtt. Ezt mondta, „*Atyám, ha lehetséges múljék el tőlem e pohár, de mindazáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint te*” (Mt 26,39). A mi imádságainkban mennyi a számonkérés, a zúgolódás, a lázadozás, és mennyire hiányzik belőlük ez az Isten akarata előtt való tiszteletteljes megállás, ez a szent remegés.

Ugyanakkor mennyi bátorság van benne. Az imádságnak az a lélektana, hogy az imádkozót egyre jobban felbátorítja a kérelemre. Jézus azzal biztatta a tanítványait: „*Ti az én barátaim vagytok. [...] Ha valamit kértek az Atyától az én nevemben, megadja néktek*” (Jn 15,14-16). Amit Ábrahám a végén kért, azt az elején nem mertte volna kérni. Az ilyen bátor imádság nyilván tetszik is Istennek. Szinte ő maga biztatja a licitálásra Ábrahámot, amikor hatszor egymás után elismétli, hogy nem akarom őket elveszíteni. Isten nem akarja a bűnös halálát, hanem azt akarja, hogy megterjen és éljen (Ez 33,11). Ezért nem bántja meg őt a „szent szemtelenség,” ha valaki a tolakodásig menő állhatatossággal könyörög valamiért.

Úgy látszik, ezen a ponton bukott el Ábrahám is. Bármilyen bátran kezdi is a licitációt, a végén azt hiszi, hogy Isten kegyelme korlátok közé van szorítva. Azt mondja: „*Ne haragudjék az én Uram, ha szólok még egyszer*” (32), aztán hirtelen megáll, mintha maga is megdöbben volna azon, milyen nagy összezről nyújtott be utalványt a kegyelem kincstáránál. Mintha megfélemedezett volna arról, hogy Isten bankjában még sohasem tagadták meg egy hit-csekk kifizetését. A licitálás során Isten most sem szabott határt a kegyelmének. Bizonyára meghallgatta volna kedves szolgáját akkor is, ha háromig vagy kettőig lemegy. De a szolga szabott határt saját magának. Félt, hátha túllépi a hitelkeretet. Megszűnt kérni, és Isten megszűnt adni. – Nem itt megy csödbe a legtöbb imádságunk?

Ábrahám azt hitte, hogy Isten megbántja a közbenjáró imádság. Nemcsak azért, mert Isten mindentudó és mindent látó, tehát előtte nincsen elrejtve a szív legtitkosabb gondolata sem, neki nem mondhat újat senki, az ő figyelmét nem kerüli el semmi, hanem lehetetlen a közbenjárás elvi szempontból is, lehetetlen, hogy

a gonosszal együtt elveszen az ártatlan is. Ebben az időben a keleti emberek hite szerint mind a földi, mind a mennyei ítéletben a kollektív magatartást ítélte meg a törvény. Ezt úgy kell érteni, hogy az egyén kiolvashatatlanul beletartozott valamilyen közösségbe – akár vér szerint a családba, akár fajilag a törzsbe –, és viselnie kellett a kollektív felelősségből rá eső részt (1Móz 20,9; Józ 7,24 kk.; 5Móz 21,1-9). A hívőkben azonban felmerült a gondolat, hogy mi lesz a hívő kisebbséggel? Ha Jahve az igazakkal ugyanúgy cselekszik, mint a gonoszokkal, ha a gonosz várossal együtt pusztulnak el a hívő igazak is, akkor nem érdemes igaznak lenni. Ábrahám így fejezi ki ezt a gondolatot a 25. versben: *„Távol legyen tőled, hogy megöld az igazat a gonosszal, és úgy járjon az igaz, mint a gonosz. Távol legyen tőled. Avagy az egész föld birtója nem szolgáltatta-e igazságot?”*

Igen, az isteni igazságszolgáltatás, az erkölcsi világregend, amelyre Isten a világ életét felépítette, azt követeli, hogy mindenki a saját bűneiért bűnhődjék, mindenki a saját tetteiért feleljen, és ártatlan emberek mások hibáiért ítélet alá ne vonassanak. Ezékiel próféta így foglalja össze ezt az igazságot: *„Mi dolog az, hogy ezt a közbeszédet szoktatók mondani: az atyák ették az egrest és a fiak foga vásott meg bele. Élek én, ezt mondja az Úr Isten, nem lesz többé helye közfetének ennek a beszédnek [...] amely lélek vétkezik, annak kell meghalnia”* (Ez 18,2-4). A Szentírásnak ezt a tanítását tartja igaznak a világ minden jogrendje.

Az emberi bűn pusztítását azonban éppen az mutatja a legjobban, hogy ez a törvény a való életben így nem érvényesül. Minduntalan azt látjuk, hogy a gonoszok bűnéért az ártatlanok is szenvednek. A bűn – ez a megátkozott magatartás – mérhetetlen szenvedést okoz éppen azoknak, akik nem érdemlik meg. A léhák, könnyelműek, lelkiismeretlenek és gonoszok bűnei miatt a jók a felelősek, a szentek hordoznak gyötrelmeket. Ezért mindenki, aki közhatalmat gyakorol, bírói pálcát tart a kezében, Isten igéje által kötelezve van arra, hogy ne veszítse el a gonosszal együtt az ártatlant is.

Végül még egy lényegeset mondjunk el Ábrahám imádságáról. Magáért sohasem imádkozott így, mint ezekért az idegenekért, akik pedig annakidején nem valami becsületesen bántak vele. De hát éppen ez a hívő szív bizonyítéka, hogy megindul a bűnösökön és tusakodik érettük az Úrnál. A keresztye alatt csúfolódókra Jézusnak csupán annyi válasza volt, hogy *„Atyám bocsáss meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek”* (Lk 23,34). Ábrahámnak a városban egyetlen rokona volt. Lót és a családja. A többiek fajilag is, nyelvileg is idegenek, sőt az ellenségei. Mégis megszánta őket, mert emberek. Hűtlen lenne Istenhez meg a maga emberségéhez, ha nem így cselekedne.

Isten népének ma is ugyanaz az útja. Szánni a halálveszedelemben lévő emberiséget, és a maga módján, a maga fegyverével, Istenhez emelt kézzel szinte erőszakoskodó, forró könyörgéssel küzdeni azokért, akiknek a kezében fegyver van, és akik azt egymás ellen emelik fel. Annál is inkább, mivel a mai Ábrahám már nem nézheti páholyból az ítéletes pusztulást. Maga is benne van ebben a tűznek eljegyzett világban.

Azért is lehet végezni ezt a könyörgést, mert nekünk olyan Istenünk van, aki nem siet az ítéletre. Nem azt akarja, hogy az ember elveszen, hanem hogy éljen (Ez 33,11; Jn 3,16). Engedi magát rábeszélni, lehet vele az emberek megmentéséért „alkudozni,” könyörgéseinkben „erőszakoskodni.” Ő maga adja a kegyelmi időt.

Ezzel maga jelöli meg népe számára a mai szolgálat útját. De tegyük hozzá, ezt a szolgálatot csak úgy végezheti Isten népe, ha tiszta kezeket emel fel az Úrhoz. Aki másokért közbenjár, annak magának is tisztának kell lennie. Ezért az emberekért szolgáló egyháznak igen komolyan kell vennie a maga szentségét és tisztaságát. Nagyon erősen rá kell épülnie egyetlen fundamentumára, az Úr Jézus Krisztusra, hogy eredményes lehessen a közbenjárása.

IV. Sikerült-e Ábrahám közbenjárása?

Az igazság az, hogy az ember a maga erejéből még önmagát sem képes megmenteni. Hogyan menthetne meg hát másokat? Megrázó példa erre Ábrahám közbenjárása. Ne vesítsd el a várost, ha ötven igaz van benne. Így könyörgött az Úrhoz. Az Úr beleegyezett. Nem veszítem el. Akkor Ábrahám számolni kezdett. Vajon ez megérdemli-e, az megérdemli-e, hogy megmeneküljön? Kicsoda büntelen közülük? Döbbenet látja, hogy nincs ötven ember. Alkudni kezd. Kérdezi Istent, ha negyvenötöt talál, megkegyelmez-e a negyvenötért a többinek. Isten azt mondja, meg. De Ábrahám nem talál negyvenötöt sem. Megkezdődik a lefelé licitálás. Ábrahám egyre csüggedtebben, egyre kisebb számot mond, míg végre az iránt könyörög, hogy ne vesítsd el, ha tízet találsz benne! Isten azt mondja, nem veszíti el. A történet itt megszakad. Azt gondolnók, Ábrahám elment megkeresni azt a tíz embert, aki miatt Isten kegyelmet ad az egész városnak. De a következő fejezetből kiderül, hogy Sodomában nem találtatott tíz igaz ember. Csak Lót és családja volt, aki kegyelmet talált. Lót, a felesége, két leánya a férjeikkel. Ez összesen hat. De Lót vői már a rettentő éjszaka kezdetén kiestek, szembe kacagták az angyalokat, nem hitték el nekik, hogy menekülniük kell. Már csak négyen vannak. Lót, a felesége és a két leánya. Ezek se tudják magukat elszakítani a halálraítelt várostól, az angyaloknak kell erőszakkal felragadniuk és magukkal hurcolniuk őket Cóárba. Lót felesége már az úton megszegi az élet érdekében adott szent tilalmat, hogy ne nézzen hátra. Amikor hátranézett az égő városra, amit nem tudott felejteni, kővé változott (1Móz 19,26).

Már csak hárman vannak. Lót és a két leánya. A következő fejezet végén olvasuk a szörnyű történetet, hogy a két leány, amikor látja, hogy több férfi nem maradt a világon, lerészegítette az apját, bementek hozzá éjszakának idején és magot támasztattak vele maguknak (1Móz 19,32). Két züllött leány és egy részeg vénember. Rettentő bűnök éjszakája ez. Ez volt az a maradék, ami a halálra ítélt Sodomát kellett volna, hogy megvédelmezze, megmentse a pusztulástól. Milyen megrázó módon állítja elénk ez a tanítás azt, hogy mi a magunk erejéből, érdemből sem magunkat, sem másokat megváltani nem tudunk. Ha arra lett volna bízva ősi bukásunk jóvátétele, a bűnbocsánat elnyerése, a bűneinktől való szabadulás, Isten képének a felöltözése, hogy lámpással elinduljunk, és keressünk embereket, akik miatt érdemes az emberi nemzetségnek megkegyelmezni, soha, de soha nem támadt volna válság ezen a világon. Ha a halálból való szabadulást csak emberi érdemmel lehetne elérni, akkor nincs menekvés számunkra. Hiszen „*mindnyájan elhajlottunk, egyetemben haszontalanokká lettünk, nincs aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is*” (Róm 3,12). Uram, könyörülj rajtunk!

Ha már elmondtam, hogy sem Ábrahám könyörgésével, sem Diogenes lámpájával nem találtatik tíz igaz ember, akiért meg lehetne kegyelmezni ennek a világnak, hadd tegyem azt is hozzá, hogy azért mégis lehet könyörögni Istenhez, mert

egy igaz biztosan van ebben a halál árnyékának völgyében. Igaz, hogy ő sem a földről támadt, hanem felülről szállt alá, Szentlélektől fogantatott, szűztől született, büntelenül érkezett, és büntelenül élt ebben a világban. Róla már az ószövetségi próféták azt jövendölték, hogy sokak számára hozott gyógyulást és bűnbocsánatot (Ézs 53,5. 10). Nekünk előnyösebb a helyzetünk, mint Ábrahámé. Nekünk még többet engedett. Egy igazért nem pusztít el minket. Ezért az egy igazért könyörül, miatta nem látja meg temérdek bűnünket, és gyermekeinek fogad el bennünket.

Aki ebbe a Jézus Krisztusba vetett hittel az ő közbenjárását igénybe véve kiált kegyelemért, az elnyerheti a bűnbocsánatot, az örök életet, elveheti az Isten békeségét, az új ember vidámságát és erejét, szóval mindazt, amit az Úr Jézus Krisztus hoz számunkra. Ő az egyetlen közbenjáró, az igazi főpap, a tökéletes „pontifex” – két távoli pont, Isten és ember között hidat épít, hogy elérjék egymást –, aki ebben a széthulló világban így könyörög az övéiért: „*Nem a világért könyörgök, hanem azokért, akiket nekem adtál*” (Jn 17,9). Ő az egyetlen Közbenjáró, aki „*mindenképpen idvezítheti is azokat, akik őáltala járulnak Istenhez*” (Zsid 7,27).

Befejezésül tegyük fel még egyszer a kérdést, hogy érdemes volt-e imádkozni? Nem tudjuk, hogyan aludt el Ábrahám azon az éjszakán. Luther ezt írja róla: Azt hiszem ezt az éjszakát álom nélkül nyögéssel és sírással töltötte, hogy annyi embernek el kell pusztulnia. Hogy a gondolatai ott jártak Sodomában, az mutatja, hogy már reggel korán kiment arra a helyre, ahol az Istennel beszélt, és a szeme kutatta a látóhatárt. Mi történt éjjel a várossal? Vajon kettétörte-e Isten a pálcáját a bűnös város felett, vagy megkegyelmezett neki? Amikor arra tekintett, látta, hogy „*felszállt a földnek füstje, mint a kemence füstje*” (1Móz 19,28). Ábrahám eltakarta a tekintetét. Összeroskadva indult hazafelé lelkében azzal a gyötrelmes gondolattal, hogy érdemes volt-e mindezt végigcsinálni?

Isten imádkozó népének a lelkében azóta is sokszor felvetődik ez a kérdés, érdemes-e imádkozni? Hiszen olyan sokszor összeütközik az imádkozó emberben a hit és a tapasztalat. A hit azt mondja, hogy érdemes imádkozni, a tapasztalat viszont azt mutatja, hogy az imádkozásnak nincs semmi következménye. Kár az energiáért, amit az ember befektet, amikor szembeszáll Isten akaratával. Az egyetlen józan magatartás, ha az ember zúgolódás nélkül elfogadja azt, amit Isten elvégzett. Ha egyszer el akarja pusztítani Sodomát, kár érte szót vesztegetni, hiszen úgyszólván az fog történni, amit Isten akar.

Ebben a gondolkodásban az a tévedés, hogy Ábrahám tényleg csak azt látja, hogy ég Sodom! De azt, hogy a lángon túl mégis vannak emberek, akiket az angyalok kiragadtak a városból, azt nem látja. Azt hiszi, nem volt érdemes imádkozni, pedig az imádságának nagy része volt abban, hogy megmenekült Lót és családja. Mint a tűzből kikapott üszög, úgy menekül meg három ember (v. ö. Zak 3,2). Ez Ábrahám imádságának az eredménye. Ezért várja Isten tőlünk is az imádságot.

Higgyétek el, ma is érvényes Isten ígérete: „*Igen hasznos az igaznak buzgószógos könyörgése*” (Jak 5,6). Szüleidért, gyermekeidért, házastársadért, munkatársaidért, feletteseidért, de még az ellenségeidért is nemcsak lehet és szabad, hanem hasznos és szükséges imádkoznod!

HOGYAN PUSZTULT EL SODOMA?²

LECTIO: 1MÓZ 19,1-22

TEXTUS: 1MÓZ 19,23-26

A Holt-tenger környéke a világ egyik legkietlenebb vidéke. A tóban nincs egyetlen hal, nád vagy kagyló. A levegő petróleum és kénszagú, a vízben olajos aszfaltfoltok úsznak. A Biblia azért nevezte ezt a vidéket annakidején „szurokforrásnak” (1Móz 14,10). De nemcsak a vízben nem él meg egyetlen élőlény, a parton sincs egyetlen fűszál sem. Körül a sósziklák, mintha menekülő óriások megkövesedett alakjai volnának, úgy emelkednek ki ebből a félelmetes temetőből. Csak a tó legdélibb csücskén virul egy kis oázis. Itt évezredek óta ringanak a pálmafák, mosolyognak a szőlőfürtök, és csobog a kút. Cóár ez a kis falu.

A Biblia népe úgy tudja, hogy a Holt-tenger vidéke mindig ilyen halálosan kietlen. Maga a Szentírás beszéli el néhány résszel előbb, hogy „*mielőtt elpusztította az Úr Sodomát és Gomorát, egészen Cóárig olyan volt az, mint az Úr kertje, mint Egyiptom földje*” (1Móz 13,10). Tehát ez a vidék valaha paradicsomkert volt, amely egyetlen éjszaka változott át Holt-tengerré. Ennek az éjszakának a történetét szeretném ma elmondani: Hogyan pusztult el Sodoma?

I. Isten ismeri a város bűneit

Sodoma, a bűnösök városa már rég szemet szúrt az Úrnak. Az ősi kanaánita bűn terjedt el benne, amely az embert az állatnál is mélyebbre löki, és a természet örök rendje ellen lázítja (Júd 7). Még a vad keleti érzékiség világában is kirítt ennek a bűnnek természetellenes gonoszsága. Ne is beszéljünk róla! Isten sokáig türelmesen nézte, hogyan élnek az emberek Sodomában. De amikor „*már igen sok a jajkiáltás Sodoma és Gomora miatt, és mivel vétkeik fölöttébb megnehezédtek*” (18,20), Isten elhatározta, hogy leszámol velük. A nap aznap reggel még éppen olyan fényesen jött fel, mint máskor, és ha valaki Sodomában tett látogatása során érdeklődött volna a holnap felől, meghallhatta volna a gazdasági, kulturális vagy városépítészeti terveiket. Mert Istennek a várossal kapcsolatos terveiről egyetlen ember tudott csupán, Ábrahám, aki a Mamré tölgyesében „*Isten színe előtt*” élt (19,27), akit Isten örökkévaló terveibe valamivel ennek előtte avatott be. Ábrahám igaznak találta az Úr pusztító szándékát, csak attól félt, hogy a hívő emberek is el találnak veszni a bűnösökkel együtt. Könyörögni kezdett tehát, hogyha ötven igaz taláztatik Sodomában, ne kelljen elveszni az egész városnak. Az Úr és a közbenjáró ósata között megindult egy szent licitáció, amelynek a végén az Úr azt is megígérte, hogy akkor is megkegyelmez Sodomának, ha csak tíz igaz is taláztatik benne. Voltaire felnevetett, amikor ezt a történetet olvasta, s azt mondotta: Ez az igazi zsidó, aki még az Úristennel is alkudozik! Luther ugyanehhez a történethez azt a megjegyzést fűzte, hogy a szentek az igazi Atlaszok, vállaikon tartják az isteni igazságosság kupoláit. S bár görnyedve látják, és nyögve szenvedik lent a bűn orcátlan játékát, mégis tartják a boltot, hogy alá

² Az igehirdetés több eleme Ravasz László: *Angyalok Sodomában* című igehirdetésén alapul (in: *Isten rostájában*, I. Beszédék, írások, Franklin-Társulat Budapest, 1941. 487. kk.)

ne zuhanjon, és maga alá ne temesse a bűn lármázó és hivalkodó népét. Ábrahámvaló társalgásában az Úr ráállott a szeretet bátoralan árlejtésére, és még azt is megígérte, hogy akkor is megkegyelmez Sodomának, ha csak tíz igaz találtatik benne.

Éppen ezt kellett megállapítani. Ezért küldött két angyalt a maga képében Sodomába, hogy az Isten ígéje szólaljon meg általuk. Olyan tisztelet illeti meg őket, mint küldőjüket. Meghatározott megbízással mennek, de a megbízáson belül teljes hatalmuk van arra, hogy az isteni rendelet szellemében cselekedjenek. Nevezhetjük ezeket az angyalokat Isten szent embereinek, prófétáknak, evangélistáknak, apostoloknak, de bárminek nevezzük is őket, az a küldetésük, hogy Isten gondolatát, üzenetét szöeljék, döntését, ígérteét hirdessék, hogy tehát Isten ígéje szólaljon meg belőlük. Amit az anyaszentegyház a maga tanítói hivatalában végez, azt végzik most kivételes felhatalmazás alapján az angyalok Sodomában.

II. *A befogadott ige*

Este van, amikor megérkeznek. Amint belépnek a város kapuján, egyszerre kiderül, hogy ki Isten ellensége, és ki a barátja. Az ige mindig ezt az eredményt éri el. Amint megszólal az igehirdetés, kétfelé válik a világ. Egy kicsiny része Isten mellé áll, a másik szembefordul vele. Így történt ez Sodomában is. Lót, a város egyetlen igaz embere felállott a város kapujában lévő kőpadról, elébe ment a két angyali idegennek, arccal a földre borult eléjük, és meghívta őket magához szállásra. Az angyalok szabadkoztak. Tudták, hogy az ige nem zárkozhatik falak közé, tudták, hogy az utcákon, a nyilvánosság piacán van a helyük, de Lót szinte szent erőszakkal kényszerítette őket magához (1-3).

Hogy az angyalok vonakodását jobban megértsük, vizsgáljuk meg, hogyan jutott Lót Sodomába. Lót, Hárán fia, Táré unokája (1Móz 11,27) sokáig együtt élt a nagybátyjával, Ábrahámval. A kánaáni éhínség idején együtt menekültek Egyiptomba. Mikor később nyájakban meggazdagodva visszatértek, pásztoraik versengése folytán meg kellett osztozniuk Kánaán déli részén. Lót, akinek Ábrahám nagylelkűen átengedte a választást, önző módon a Jordán völgyében, a mai Holt-tenger déli medencéje helyén lévő termékeny síkságot választotta lakóhelyül. Mit sem törődve azzal, hogy e gazdag vidék laza erkölcsű lakosai reá és családjára is megbélyegzően hatnak majd.

Kezdetben Lót a nyájaival Sodomáig táborozott csupán (13,12), de később úgy gondolta, hogy magával és családjával is jót tesz, ha beköltözik Sodomába. A vagyonos jövevény előtt hamarosan megnyílt a város kapuja, és amikor a két angyal megérkezett Sodomába, Lótot már Sodoma kapujában ülve találták (1). Keleten a kapu az előjáróság helye volt. A városkapuk boltozata alatt kétoldalt a kőpadokon ültek a város vénei, az előjárók, ide jöttek tehát az emberek hivatalos ügyeik intézésére, üzletek kötésére, meg aki arra is ráért, a legújabb hírek megbeszélésére. A kapuban ülő Lót tehát Sodomában tekintélyes ember lett, aki a város legelőkelőbb helyén, a legbefolyásosabb emberek között mutogatta magát (23,10; 2Sám 15,2; Ám 5,10; Jób 29,7). Lóra tehát semmiképpen nem vetett jó fényt, hogy itt szokott üldögdélni Sodoma kapujában, mert mindez azt jelentette, hogy Lót nemcsak nyugodtan lakott, hanem jól is érezte magát az erkölcstelen városban, sőt még a sodomaiakkal rokonságra is kész lett volna lépni. Annak pedig ára van, ha valaki így előbbre jut, érvényesül, és jól érzi magát a világban.

Együtt indultak el Ábrahámmal és mégis micsoda különbség van a két ember között! Ábrahám *„hit által költözött az Ígéret Földjére, mint idegenbe, ahol sátrakban lakott”* (Zsid 11,9). Lótról azonban nem lehet elmondani, hogy hit által ült Sodoma kapujában. Pedig *„ami nincs hitből, bűn az”* (Róm 14,23). *„Hit nélkül pedig lehetetlen Istennek tetszeni”* (Zsid 11,6). Ábrahám, aki hitből cselekedett, a láthatatlan és örökkévaló dolgokra nézett (2Kor 4,18). Lótot azonban, aki nem hitből cselekedett, tőrbe csalta a világ, és hamarosan kiderült, milyen keserves dolog születik abból, ha Isten vezetése helyett magunk vesszük kézbe életünk irányítását. Az ige arra tanít, hogy *„elégedjete meg azzal, amitek van”* (Zsid 13,5). Óh, nem azért, mert a körülményeink semmi kívánnivalót nem hagynak már hátra, hanem azért, mert ő azt is mondta, *„nem hagylak el, sem el nem távozzom tőled”* (Zsid 13,5). Áldott osztályrész ez! Ha Lót ezzel megelégedett volna, sosem vágyódott volna Sodoma bővizű síkságaira. Így aztán ahelyett, hogy felüldítette volna az Urat – ahogy Péter apostol mondja –, *„az istentelenek kicsapongó viselkedése miatt szenvedett, mert amikor közöttünk lakott, a gonosz cselekedeteket látva és hallva, napról-napra gyötörte az ő lelkét”* (2Pt 2,7). Ahelyett, hogy az Úrral való közösséget élvezhette volna, száználmas messzeségbe került az Úrtól, aki míg Ábrahámmal együtt maradt a Mamré tölgysesében, Sodomába csak az angyalait küldte.

Lótnak – a bűnös közszellemben magát jól érző *„igaz embernek”* (2Pt 2,8) – ezért sikerül olyan nehezen rávenni az angyalokat arra, hogy a háznál maradjanak, és elfogadják a vendégszeretetét. Az ilyenféle igékből, hogy *„bemegyek abhoz és vele vacsorálok és ő envelem”* (Jel 3,20) az tűnik ki, hogy a vendégszeretet gyakorlása és elfogadása a vendég és a vendéglátó teljes közösségét jelentette. Pál apostolnak és a munkatársainak egyszer azt mondta egy asszony Filippiben, *„ha az Úr bű tanítványának üteltek engem, jertek az én házámba, és maradjatok ott”* (ApCsel 16,15). Ha az apostol és a társai nem tartották volna hívő asszonynak Lídiát, nem fogadták volna el a meghívást. Amikor tehát Lót invitálására azt válaszolta a két idegen, hogy *„nem, hanem itt a téren hálunk meg”* (2), ezt azt jelentette, hogy az angyalok rosszalották Lót Sodomában elfoglalt helyzetét. Inkább az utcán akarták tölteni az egész éjszakát, mintsem egy olyan ember hajlékába lépjenek, aki helytelen úton jár. Vajon merjük-e vállalni az elkülönülést azoktól, akik az engedetlenség útján járnak?

Ekkor történt azonban a csoda. Amikor Sodoma kapujában megszólalt az ige, mint az idegenbe szakadt tékozló fiú esetében, Lót szíve mélyén is megmozdult valami. Az ige szavára a lelke rezonálni kezdett. Maga sem tudta még, hogy mi ez az érzés, de úgy látszik, nem halt ki szívéből az elveszett Paradicsom utáni vágy, hát elébe ment a két idegennek. *„Óh, Uraim, kérlek, térjete be szolgátok házába és háljatek meg és mossátok meg lábátokat. Reggel majd korán felkelbetek és indulbattok utatokra”* (2). Világos, hogy nem ismerte fel a két angyalt, küldetésüket sem sejtette, de a szívében egyre erősödött az érzés, egyre egzisztenciálisabb üggyé vált a dolog, hogy bemegy-e a két angyal a házába vagy sem. Ha bennük betér hozzá maga Isten, akkor élete van, ha elkerülük a házát, kárhozatban van. Ebben a kérdésben pedig nincsen megalkuvás. Minden erejét összeszedve addig unszolta őket, míg *„betértek hozzá és bemenetek a házába. Ő pedig kovásztalan kenyeret süített és ettek”* (3). Így esett meg Lóttal az, hogy a vendégszeretete folytán – amint a Zsidókhöz írott levél fogalmaz – tudtán kívül angyalokat vendéglát meg (Zsid 13,2).

Boldog ember az, aki így fogadja Isten igéjét. Kitarja előtte a szívét és a háza kapuját. Akinek Isten az ő igéjében belép a mindennapi életébe. Mi más ez, mint meg-

hallása Isten hívogatásának és boldog feleletadásáé. Felfedezése a hozzánk közeledő Krisztusnak és helyteremtés a szívünkben az ő dicsőséges lakozása számára.

III. *A beteljesedő ige*

De jaj azoknak, akik ezt nem fedezik fel. Azok úgy cselekszenek, mint a sodomabeliek. „*Lefekvésük előtt a város férfijai, Sodoma férfijai körülvették a házat ifja, örege, mind az egész közösség egytől egyig. És szólították Lótot mondván neki, hogy hol vannak a férfiak, akik hozzád jöttek az éjjel? Hozd ki azokat hozzáánk, hadd ismerjük meg őket*” (4). Körülvették azért, hogy elkövessék a legszörnyűbb gyalázatot, a legundorítóbb sodomita bűnt éppen Isten angyalaival, azokkal, akik Isten képében, szentségében és dicsőségében jártak.

Lehet-e szemléletesebben kifejezni azt, hogy az ige, mint Isten törvénye kiolvastja, kiválasztja, mintegy kikristályosítja a világból a bűnt? Isten ígéje mint törvény azért jelenik meg a világban, hogy kiderüljön, ki vagyok én, és ki vagy te? A törvény az a mérték, amely leméri, hogy mennyi az értéked Isten színe előtt. Próbáld egyszer úgy olvasni a törvényt, hogy magadat minden ponton mérd is hozzá. Csak ne úgy olvasd, ahogy Mózes írta, hanem ahogy Jézus magyarázta, és rögtön felismered, hogy mennyire megmér és mennyire megítél. Ha most bezárnók a templom ajtaját és azt mondanánk, ítélettartás következik, meghal, aki ölt, erre kissé szoronganánk, de mégis rettentő nagy biztonságban éreznénk magunkat, mert vér nem tapad a kezünkhöz, gyilkossággal nem vádolhat a büntetőjog, sőt a könyörület és szájalom nem egy jó cselekedetét tudnánk magunk mellett felidézni. De ha az Úr Jézus megismétli a Hegyi Beszédet, másként éreznénk magunkat. „*Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek: »Ne ölj!*« Én pedig azt mondom néktek, hogy mindegy, aki haragszik atyjafiára ok nélkül, méltó az ítéletre. Aki pedig azt mondja atyjafának: »Bolond,« méltó a gyehenna tűzére (Mt 5,22) – volna-e közöttünk egyetlen is, aki ne nevezné magát gyilkosnak? Ma meghal – zengené tovább a bíró –, aki vétett a hetedik parancsolat ellen. Kissé nagyobb szorongás fogná el a szíveket, de nagyon sokan kezdenék magukban felemlegetni, hogy a házasságtörés tényét nem követték el. Ám Jézus olvasná a maga magyarázatát: „*Mindenki, aki asszonyra bűnös vágyal tekint, már paráználkodott azszal az ő szívében*” (Mt 5,28) – ki az, aki közülünk megmenekülne? „*Ha pedig a te jobb szemed bűnre csábít téged, vágd ki és vedd elé magadtól*” (Mt 5,29 k.) – vakon, csonkán, véresen, lemetélt tagokkal, vérző, de még éppen élő tetemként hurcolnának ki innen bennünket a végső ítéletre. Most csak azt tegyük hozzá, hogy egyszer ennek a jelenetnek ezerszer fokozódik a komolysága és a jóvátehetetlensége, s előttünk áll a végítélet a maga rettentő igazságával és pusztító keménységével.

Az ige tehát leleplezi, kitermeli a bűnt, elmarasztal, megállapítja a jóvátehetetlen tényállást. Semmi sem bizonyítja ezt jobban, mint a keresztség. Egyszer Isten testbe öltözött; mint ember olyan jó, áldott, hű és szent volt, amilyen csak Isten lehetett. Körülötte rögtön megindult a bűn kavargása. Három év sem kellett, s a testté lett ige, az egyszülött Fiú felfeszítettett egy véres keresztre. Megátkozták, arcul verték, összetörték, leköpték. Miért? Mert az ígének, az Isten törvényének az a hatása, hogy kiválasztja, napfényre hozza, megállapítja és reánk olvassa tudott vagy öntudatlan bűneinket.

Ez történt Sodomában is. Vacsora után pár óra alatt meg lehetett állapítani, hogy ebben a városban nemcsak hogy tíz igaz ember nincsen (18,32), hanem go-

nosz, elvetemült mindenki, a gyermek is, az aggastyán is, öntudatosan és szabadon, minden külső erő nélkül, saját jószántából. „Erre Lót kiment hozzájuk az ajtó elé, de az ajtót bezárta maga után és ezt mondta: »Kérlek, atyámfiai, ne tegyetek rosszat. Imé, van nekem két leányom, akik még nem ismertek férfit, kibozom azokat hozzáatok, és tegyetek velük, amit jónak láttok, csak ezekkel az emberekkel ne tegyetek semmit, mivel hajlékom árnyéka alá jöttek.« De azok azt mondták: »Eredj innét!« Aztán azt mondták: »Ez az egy, aki jövevényként jött, s máris egészen ő szabja meg a törvényt? Majd még rosszabbul bánunk veled, mint övelük.«” (6-9). Hogy könyörgött Lót: „Kérlek atyámfiai, ne tegyetek rosszat” (7). Hogy ajánlotta fel a vendégei helyett hajadon leányait, amin mi igen csak megütközünk. Pedig egy mai beduinak nem is lenne olyan megbotránkoztató, mert a vendégjog az ő számára mindennél szentebb dolog. Hogy dobta oda a saját életét, vendégbarátságát önmaga feláldozásáig fokozva, hogy a testével védelmezze háza szentségét, de a sodomiták nem engedtek!

Azt gondolnánk, hogy ha már Istentől elfordult Lót, legalább boldogságot, tekintélyt és megelégedést talál érte a világban. A valóság azonban ez, hogy Sodom lakói körülvették a házat, azzal fenyegetőztek, hogy betörnek hozzá. Semmiféle ajánlattal, sőt még bűnük megpirongatásával sem tudja lecsillapítani őket. Az ige befogadása után hiába kel ki a világ gonoszsága ellen, nem tehet hathatós bizonyosságot vele szemben. Lótra is hamarosan ráförmedtek: Pack dich weg! Elhordd magad innen! Idegen létedre, jövevény létedre te akarsz nekünk törvényt szabni? Te akarsz bírót játszani? Szinte széjjeltépték.

Óh, milyen világosan látni, hogyan terjed, mint szaporodik a bűn. Néhány óra alatt egyetlen táborra szervez egy egész várost. Látni lehet, hogy a bűn miképpen szüli a bűnt. A tiszta lelkű Lót is, hogy a háza becsületét megmentse, kész lett volna odaadni a leányait is, s ezzel szörnyen beszennyezte volna atyai becsületét. Talán maga Lót is rajtavesztene ezen az éjszakán, ha a két angyal képében a házába befogadott ige az ő számára is nem lenne megtartás és élet. Azt olvassuk: „És rárobantak a férfúkra, Lótra, felette igen, és azon voltak, hogy betörik az ajtót. De azok a férfiak kinyújtották kezüket és bevonták Lótot magukhoz a házba és bezárták az ajtót” (9-10). Ez az egész éjszakai kavargás, vad lihegés csúcspontját a tizenegyedik versben éri el, ahol ezt olvassuk: „Az embereket pedig, akik a ház ajtaja előtt voltak, vaksággal verték meg kicsinytől nagyig annyira, hogy elfáradtak az ajtó keresésében.” Egy felizgatott, megvakult tömeg, amelyik egymást fojtogatja és egymást harapja! Céltalanul tolong és üvölt, óh, szörnyű képe a reménytelen és gyógyíthatatlan emberi bűnnek. Senkin nem lehet itt segíteni, veszve van a legkisebb és a legnagyobb is. Ezen az éjszakán megtörtént a szörnyű lebélyegzés, a kivégzendők lebélyegzése. Homo homini lupus.³ A bűnnek ez a célja, hogy az emberek olyanok legyenek egymás számára, mint a farkasok.

IV. Az ítélet végrehajtása

„Akkor azt mondták a férfiak Lótnak: »Ki van még itt hozzád tartozó? Vődet, fiaidat és leányodat és mindenedet, ami a tiéd a városban, vidd el erről a helyről. Mert elpusztítjuk ezt a be-

³ „Ember az embernek farkasa.” Titus Maccius Plautustól (~250- ~184), a római komédiáírótól származó és közmondásszerűvé lett idézet. Az eredeti változata Asinaria vígjátékában ekként hangzott: „lupus est homo homini, non homo, quom qualis sit non novit...” („Farkas az ember az embernek, nem ember, ha nem ismeri magát...”). A „homo homini lupus” szép teológiai-lélektani értelmezését adja Barth (in: *Kirchliche Dogmatik, Die Lehre von der Schöpfung* IV/4. Evangelischer Verlag A. G. Zollikon-Zürich 1951. 471. k.).

het, mivelhogy ezek kiáltása nagyra nőtt az Úr előtt, s az Úr küldött minket, hogy elveszítsük ezt» (12-13). Amelyik pillanatban elhallgat az ige mint vád, megzendül mint ítélet.

Az angyalok szerepet változtattak. Az ítélet végrehajtóivá lettek. Valami statáriumszerű kegyetlenség tette szörnyűvé Sodoma éjszakáját. Még tombol a bűn, de már megkezdődik az ítélet végrehajtása is. Mintha nemcsak két angyal dolgoznék abban, a városban, hanem ezer és tízezer. Megkezdődött a vég. Folyik az utolsó leszámolás. Siralomházzá változott Sodoma. Ma éjjel meghal ott mindenki, a csecszopótól az aggastyánig.

Mi ez az ítélet? Nem más, mint elveszni nyomorultul a bűnben, felmérni azt, hogy immár késő. Nincs többé menekvés, nem lehet segíteni rajtunk, a testem és a lelkem az örök halál prédája lesz. Dante képzeletét kívánja meg végigjárni ezen az éjszakán a sodomabeliek házait és mindegyikben meghallgatni az ítélet kihirdetését és végrehajtását. Nézzünk be az angyalokkal ezekbe a házakba! Vidáman dőzsölnek az emberek. Hallani sem akarnak bűnről, halálról, ítéletről. Először idegesen felnevetnek, aztán elfehérednek, védekezni kezdenek rettenetes ékesszólással, habzó szájjal, érvek és mentségek özönével, aztán felordítanak és elrohannak. De aki szalad, a halálba szalad, aki fut, a halálba fut. Benyitunk egy másik házba. Amikor megtudják, hogy miről van szó, felsikolt belőlük az önvédelem, és vádolni kezdik egymást. Leány az anyját, az apa a fiát átkozza, a hitvestárs még egyszer arcul üti a hitvestársát. A gyermek mint mérges kígyó belemar az anyja testébe. De hiába minden. A bűneiket egymásra nem kenhetik. Mindenki a magáért hal meg és az össze-séért. A harmadik házban úgy élnek a bűnben, mint ahogy a barom belefekszik a mocsárba. Bambán, állati egykedvűséggel néznek fel. Ítélet, pokol? Nem számít! Nekünk eddig is pokol volt az élet. A negyedik helyen azt hiszik, még van remény! Imára kulcsolják a kezüket. Le akarják szedni a csillagokat az égről. Egy anya a csecsemője felett sikoltozza, hogy csak ezt tartsd meg nekem! A férfi a menyasszonyáért könyörög: Én meghalok, csak ő éljen! Fialat leányok eszelősen kiabálnak: Még nem is éltünk, hagyjatok élni! De a megnyílt föld füstöt okád, a megnyílt égből kénköves tüzek záporoznak. Süt a hőség, vág a villám, reng a föld és fojt a füst. Sodoma hull széjjel, és nincs menekvés belőle! Mi ez, amit lerajzoltam? Örök kép. A hitetlen emberek halála, az Isten ellen lázadók kárhozata. Ugye, nem szeretnénk erre a sorsra jutni?

Nem folytatjuk ezt a gondolatsort, mert egy másik köti le a figyelmünket. Az angyalokat új szerepben látjuk. „*Akkor azt mondták a férfiak Lótnak: »Ki van még itt hozzád tartozó? Vődet, fiaidat és leányodat és mindenedet, ami a tiéd a városban, vidd el erről a helyről!«*” (12). Meg kell menteniök azt, akit Isten kiválasztott, és megtartásra eljegyzett. Meg kell menteniök Lótót és a hozzátartozóit. Óh, nem azért, mert érdemesek rá, mert jól viselték magukat, hanem azért, mert Isten megkönyörült rajtuk. Végre kell hajtaniuk az ő irgalmasságának kikutathatatlan döntését, napvilágra kell hozniuk eleve elrendelésének titkát. Nem lehet addig elpusztítani Sodomát, amíg nem menekül belőle az a hat ember, akit Isten kiválasztott az életre.

Sietni kell, csak egy éjszaka áll rendelkezésre, abból is már sok elmúlt, éjfél felé járunk. Sok idő veszett el a bűnrel, a megtérésre hívó kísérlettel, az ítélet kihirdetésével, a romlás nagy művének előkészítésével. Sietni kell, sietni kell a mentéssel.

Megindult a két angyal mentő munkája, melyben ki ne ismerné fel az evangéliumhirdetés szent sietségét, az Isten igéjének szívbe markoló és egyre harsogóbb ta-

nítását? Ugye érzitek munkájukon a bizonyágtétel forrását, és felismeritek ebben az egyháznak azt a munkáját, hogy egy pusztító világból a kiválasztott lelkeket az örökkévalóság kicsiny szigetére kimentse?

Kevés izgalmasabb történet van ennél a Szentírásban. Nézem először az embe-
reket. A mentő, hívogató ige mindenkihez szólott, de csak Lót és háza népe vetett
ügyet rá. Isten igéje mindenkit hívogat, de csak a kiválasztottak figyelnek fel reá. De
még ők is mekkora ellenállást tanúsítanak! Lót beavatott volt Isten titkaiba, mégis
milyen fájdalmas volt neki a gondolat is, hogy otthagyja házáat, udvarát, nyáját, bú-
torait. Hiába kiáltották a fülébe az angyalok: „*Kelj fel, hogy el ne vessz a városnak büne
miatt*” (15). Lót egyre csak tétovázott, mint azóta is annyi sok keresztyén, aki hallja
az ige sürgetését, de csak nem mer megindulni a szabadulás felé vezető úton. Mikor
már meggyőződött Isten rendeléséről, mikor már tudja, miről van szó, az utolsó
pillanatban nem akar menekülni, fél a hegytől, fél a távolságtól, fél a fenyegetések-
től, alkudozik, tárgyalni akar.

Az angyal azt mondja: „*A hegyre menekülj, hogy el ne vessz*” (17). Akkor is, azóta is
minden igehirdetés, minden angyali szó erre biztat. A hegyre menekülj, hogy el ne
vessz! Ott, fenn a Hegyen, a kereszt tövében, ahol kihullott a drága vér, ott van
megtartatás. Körötte ítéletre megy a világ, de aki megérkezik a Hegyre, azt várja a
szabadulás. Fenn a vádleveléd cibálja a szél. Zarándok milliók vonulnak arra, s ha
elcsügged valaki, és az út szélén le akar ülni, mert nem bírja már, szerető kezek
emelik tovább, fülébe kiáltva az angyali szót: A hegyre menekülj, hogy el ne vessz,
mert az Úr hegyen a szabadulás!

Csak Lót nem érti ezt a beszédet, csak Lót tétovázik, hátha máshogyan, hátha
könnyebben meg lehet menekülni, és nem kell elmenni egészen a hegyig – a kereszt
tövébe. Noha az angyaloktól világosan érthető parancsot kapott, még mindig nincs
benne hajlandóság arra, hogy teljesen Istenre bízsa magát. Azon a helyen is, ame-
lyet Isten kegyelmesen kijelölt számára, félt a haláltól, és utoléri őt a veszedelem.
Talán azon jajdul fel, hogy nem képes a hegyre menekülni. Mielőtt elérné a hegyet,
elérné a pusztulás is, és halálnak halálával kellene meghalnia. Szóval nem hiszi,
hogy reá is érvényes az ige ígérete, hogy „*Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm
erőtlenység által jut el céljához*” (2Kor 12,9). Vagy talán attól riad vissza, hogy egy ember
nem lakta, vad hegységbe költözzön. Éppen ő, aki azért költözött Sodomába, mert
szerette a társaságot. Ezért makacsul ragaszkodni kezdett egy kicsiny városhoz, a
világ utolsó foszlányához. Egyedül csak abba a kis városba vetette reménységét,
amelyet újra maga választott magának. Az angyalok biztatták. „*De Lót azt mondta ne-
kik: »Óh, ne Uram! Íme, a te szolgád kegyelmet talált teelőtted és nagy a te irgalmasságod, ame-
lyet mutattál irántam, hogy életemet megtartottad. De én nem menekülhetek a hegyre, hogy utol ne
érjen a veszedelem, és meg ne haljak. Imbol az a város közel van, hogy oda fussak, kicsiny is az,
és én életben maradok*” (18-20).

Ebben az imádságban a kicsinyhitűségnél és a világhoz ragaszkodásnál már
csak az önzés a nagyobb. Állandóan a saját érdekeire hivatkozott! Azt várnánk,
hogy ama nagy és csodálatos kegyelem után, amelyet Isten Lóttal szemben megmu-
tatott, kész lesz majd mindenüvé menni, ahová az Úr rendeli őt. De nem így áll a
dolog. Lót azt kéri Istentől, hogy Cóárt mentse meg. Mi milyen nagyhangúan tu-
dunk beszélni „átadott életünkről,” de azért mindig megvan bennünk a titkos vágy
valami kis „Cóár” után, s ezért a „Cóárért” addig fohászunk Istenhez, míg

meghallgatja kérésünket. Mert Isten csodálatosképpen meghallgatta Lót kérését. Ez világosan mutatja, hogy Isten hogyan bánik az emberrel. Fokozatosan választ el a földtől, és von egyre közelebb magához, míg végre mi is úgy érezzük, hogy többé semmi másra nincs szükségünk, csak Isten kibeszélhetetlen szeretetére.

A család többi tagjával ugyanennyi baj van. Lót leányai mint az üres árnyékok ödöngenek. Hol ide, hol oda tapadnak, tanácstalanságuk a legnagyobb akadály. Bármerre lépnek az angyalok, mindig útban vannak. A vők meg éppen felnevetnek az angyalok beszédén, szembekacagják az ébresztő és mentő szeretet bizonyágtételét. Tovább akarnak aludni, mulatni, pénz számolni vagy asszonyt szeretni. Minden a világon fontosabb nekik, csak az nem, hogy megmeneküljenek. Azt olvassuk, „*ki-ment azért Lót és beszélt a nőivel, akik az ő leányait elvették és ezt mondta: »Keljetek fel és távozzatok e helyről, mert elpusztítja az Úr e várost.« De a női azt gondolták, hogy tréfálkozik velük»*” (14). Ilyen fogadtatásban részesül Lótnak, a világ élvezeteibe elmerült hívó embernek a bizonyágtétele. Újdonsült vejei a szemébe kacagtak. Ne tréfáljon papa! Eddig maga is ugyanezt csinálta, de szent lett egyszerre! Örök szabály ez. Aki a világ fiaí szerint él, nem kelhet ki a világ bűnei ellen, nem tehet hathatós bizonyágot ellene. Aki egy húron pendül a világgal, az ne akarja szent fölbuzdulásában megfeddni a világ bűneit, mert annak mindig az lesz a vége, hogy a háta mögött csöndben megmosolyogják. Vajon a mi bizonyágtételünknek van-e hitele odahaza a családban?

Lót feleségétől csak egyetlenegy dolgot kívántak meg. Azt, hogy hátra ne nézzen (17), de annyira vonzotta az elhagyott világ, annyira elidegenedett az új lélettől, nem akart menekülni, megtérni és újjászületni, hogy visszanézett, és sóbálvánnyá változott. Ha védeni akarnánk, ezer dolgot tudnánk felhozni a mentségére. A szíve nyilván megsajdult arra a gondolatra, hogy kiszakítják régi otthonából, és új hazába, új emberek közé plántálják át. Abban a korban pedig, amelyben ő volt, az ember nem egykönnyen szokik hozzá új életkörülményekhez. Fényűző hajlékát tehát nem akarja otthagyni egy erdei menedékhelyért. Nehéz tehát eldönteni pontosan, hogy miért, de egy kicsit hátramarad, úgy tesz, mint akit nem látnak, szívében csak egy kérdés forog, hogy miként lehetne visszajutni régi otthonába – mert ő azért őszintén nem is hisz az egész dologban –, és így Isten kimondott parancsa ellenére, félig kíváncsiságból, félig honvágyból visszanézett. Sóbálvánnyá dermedt szobra körül évezredek óta zeng az ige: „*Ne szeressétek a világot, se azokat, amik a világban vannak»*” (1Jn 2,15). Akik pedig már egyszer megízlelték az eljövendő világ hatalmát, óvakodjanak attól, hogy félútról visszaforduljanak. Mert a bűn veszedelmes, de a visszaesés végzetes. A Zsidó levélben ezt tanítja Isten: „*Aki megbátrál, nem gyönyörködik benne az én lelkem»*” (10,38).

V. Hajnalra késő lesz

Hogyha azt nézzük, hogy az emberek milyen konokok, süketek a mentő igével szemben, ha azt látjuk, mennyire nem fontos, amit prédikálunk, amiért a lelkünket kitesszük, el kell csüggednünk. Hiszen még a kiválasztottak is mennyire nem sietnek. Különös hálával kell azért Isten kezére borulnunk, hogy ő mégis elég erős ezt a zilált, kicsi nyáját összetartani, sietve megszervezni, és zúgó árvizek pusztítása előtt átmenteni az ígéret kedves Cóárjába. Így történt az özönvíz idején, így történt Sodomában, így történt azon az éjszakén, amikor a fogságban megőrizte az ő örökségét, és az első pünkösdi reggelen, amikor sorba állította az ő katonáit.

Nagy csodálattal szemlélem az angyalok éjszakai munkáját. Tudják, hogy az idő kevés, nemsokára szürkülni fog, a homokóra félelmetesen pereg, nekik pedig sietniük kell. Nézd az angyalokat, milyen forró a rábeszélésük, fáradhatatlan a bizonyoságtételük, hogy tudnak könyörögni, lelkesíteni, biztatni, sietni, amikor menteni akarnak. Nézd az angyalokat, milyen drága nekik az a hat ember. Micsoda óriási felelősséget éreznek értük. Mi lesz velük, ha nem tudják megmenteni őket? Mennyire elvannak keseredve a konokságuk miatt, hogy nem hallgatnak az igére, nem akarnak megmenekülni, és mégis milyen gyöngédek, türelmesek, szelídek hozzájuk, mint anya a beteg gyermekéhez.

Ez az igehirdetés munkája a világban. Ez a misszió és az evangélium. Csak egy rövid éjszakánk van, s ezalatt kell véghezvinni a munkánkat, mert hajnalra késő lesz. Jaj nektek aluszékony, késedelmes, lusta pásztorok! Lehetséges-e, hogy fontosabb dolga akadjon, mint a lélek megmentése? Jaj nektek mellékfoglalkozást űző, vagyont gyűjtő, politizáló pásztorok! Lehetséges-e, hogy a mi mulasztásunk miatt érje kár azt a néhány drága lelket, akiket Isten ránk bízott, és tőlünk kéri számon? Jaj nektek, akik kíméletesek vagytok, és nem törtek rá az ajtót az égő házban aluvó testvérré! Jaj nektek, akik szellemesen vagy bölcsen társalogtok és nem juttok el a bizonyoságtételig, csak amikor már besüt a hajnal az ablakon! Jaj nektek, akik gyávák vagytok, nem szórjátok le az asztalról a poharakat, nem üvöltötök bele a muzsikába, nem vágjátok sarokba az arany bugyellárisokat! Jaj azoknak az angyaloknak, igehirdetőknél, akik ímmel-ámmal, tessék-lássék végzik a munkájukat!

Nem is lehet ezt másképpen végrehajtani, csak úgy, ahogy az angyalok tették. Mikor már pirkadt, és nem volt rá más mód, megragadták Lótót és családját, s a szeretet szent erőszakosságával kiragadták a városból. „...*Megragadták a férfiak a kezét és az ő feleségének kezét és két lánya kezét az Úrnak iránta való irgalmából és kivitték őt és otthagyták a városon kívül*” (16). Ez mutatja, hogy evangélizáció erőszaktétel nélkül nincsen, de mutatja azt is, hogy az igehirdetésnek csak akkor van foganatja, ha az átkaroló, felemelő szeretet jócselekedeteit tudjuk hozzáfűzni. Hányan vannak, akik betegek, nyomorultak vagy éppen eltévedtek, és nem hallják az igét. Vegyétek vállatokra a kicsinyeket, az útszélien vérbe fagyva talált testvéreket! Angyalok, igehirdetők, egyház szolgálói, vegyétek ölbe őket úgy, ahogy vannak, szennyesen, betegen, gondjaikkal, terheikkel, bűneikkel! Öleljétek át, és mentsétek meg őket! Jaj, milyen ráérősen csináljuk!

VI. Cóár

„*A nap feljött a földre, amikor Lót Cóárba ért*” (23). Cóár egy kis falu. Neve azt jelenti, kicsinység, csekélység. Néhány ház lehetett ott csupán, de pálmafákat lengetett a szél, szőlők pirultak a tőkén, s a kút mélyéből felcsobogott a víz. Lehet-e szebben ábrázolni azt a szigetet, ahová Isten mentő szeretete átvisz minket? Valaha ez a bárka volt, mely ott lebegett a vizek felett. Valaha ez tizenkét emberből állott, akik követték Jézust, bármerre ment. Mindig egy kis gyülekezet, nagyon egyszerű, szegényes viszonyok között. A világ ragyogó Sodomájával szemben parányi és félreeső oázis, de pálmáin drága gyümölcsök érnek, szőlőtőkéről édes bort szüretelhetsz, s közepében állandóan buzog az életnek vize. Az a közösség, amelybe átvisz az ige, az anyaszentegyház. Megmondattott róla, hogy a világ teremtésétől fogva a világ végéig Szentleke és igéje által egy kiváltképpen való gyülekezetet gyűjt egybe, azt ol-

talmazza és megtartja.⁴ Érezzük-e, hogy angyalok ölelő karja átvitt bennünket erre az árnyékos, biztonságos helyre, Isten megváltó szeretetének Cóárjába?

VII. Nem sikerült

„Ábrahám pedig reggel arra a helyre indult, ahol az Úr színe előtt állt. És tekintett Sodoma és Gomora felé, és az egész környék földje felé, s íme felszállott a földnek füstje, mint a kemence füstje” (27-28). Valószínűleg sóhajtott egyet és megállapította, hogy közbenjárása nem sikerült. Tíz igaz nem találtatott Sodomában, és vége lett a ragyogó városnak. Helyén nagy, lomha, sárga füst nyúlik el a földön, belőle piros lángnyelvek villanak ki, messziről olyan, mint egy jóllakott oroszlán, amely fehér fogáról nyalja a vért.

A közbenjárás nem sikerült. De Ábrahám titokban azért érteni kezdi Isten akaratának és az emberekkel való bánásmódjának a titkát. Azt az érthetetlen ellentétet, hogy Isten szeret, de ugyanakkor a mi Istenünk megemésztő tűz is.

Azóta már tudjuk, hogy volt és van más közbenjárás. A Krisztusé. Amit Ábrahám megkísérelt, Krisztus tökéletesen végrehajtotta. Az eleve elrendelés hajnalán, a békesség tanácsában már eljegyezte magának az övéit, s átvette az Atyától az ő örökségét. Földi élete, halála és feltámadása is közbenjárás. Keresi az igazakat: tízet, harmincat, ötvenet. Önmagát állította oda Isten elé ártatlanságban, tökéletességben, engesztelő halála értelmében. Az ő igazságát tulajdonítja nekünk Isten, amikor meghallgatja az egyetlenegy Közbenjárónak főpapi imádságát, amellyel hathatósan esedezik érettünk e bűnbe merült világban, ebben a roppant Sodomában szétszórt örökségéért, ötvenért, tízért, egyért: teerted! Ez a közbenjárás a te menekvésed. Ezért a könyörgésért küldi Isten az ő angyalait tehozzád, ragad meg mentő szerelme karjával, és visz át e pusztuló és megátkozott világ Holt-tengeréből a maga békességének boldog, kies Cóárjába. Ugye érted már? Cóár a Krisztus szent sebel⁵

JEHOVA – JIRE!⁶

(ÁBRAHÁM KÉSZ FELÁLDOZNI IZSÁKOT)

LECTIO: 1MÓZ 22,1-14

TEXTUS: ZSID 11,17-19

Amikor ez az esemény lejátszódott, Isten már kiválasztotta Ábrahámot, szövetséget kötött vele és az Izsák születéséről szóló ígéretet, amelyet még Sára is kinevetett, már be is váltotta. Ugyanakkor Ábrahám, Isten szövetséges társa az ígéretnek birtokában közvetlenül Izsák születése előtt kiszolgáltatta Sárát Abi-

⁴ Heidelbergi Káté XXI. Úrnapja, 54. kérdés-felelet

⁵ Az ígehirdetés kéziratának végén a felhasznált irodalomról – szótárakról, szókönyvekről, lexikonokról, történeti jellegű munkákról, ígehirdetést tartalmazó kötetekről – gazdag felsorolást találunk.

⁶ A „Jehova – jire!” című anyag inkább bibliamagyarázat, segédanyagként használható. Valószínű, hogy eredetileg vázlat lehetett, amit elmondásakor Bajusz Ferenc bővebben fejtett ki.

melek pogány királynak. A Bibliánk ugyan nem említi, de valószínűleg összefüggés van e bűn és Izsák megáldozása között. A szövetséget megszegő Ábrahámot „kísértette meg,” tette próbára az Úr, hogy vajon kész-e bűnbánattal helyreállítani a megromlott szövetséget? Kísérjük végig Ábrahám próbáját (1-2). Isten próbára teszi Ábrahámot. Nyilvánvalóvá kell válnia, hogy milyen reménység lakozik benne és mit ér a hite, amelyre az élete épül.

I. A feladat elfogadása (1-2)

A próba első mozzanata, hogy Isten nevén szólítja Ábrahámot, és Ábrahám válaszol a megszólító Istennek, s azt mondja, „*Ímhol vagyok.*” Azzal kezdődik a próba, hogy vajon Ábrahám megszólítható közelségben van-e Isten számára, kész-e meghallani a hozzá hangzó szót, és magát Isten parancsára felkínálni? Ábrahám az életének ezt a próbáját kiállta. Ímhol vagyok. Hallom a szavad. Készen vagyok az engedelmességre.

A második vers körvonalazza a próba tartalmát. „*Vedd a te egyetlenegyedet, akit szeretsz.*” Megszoktuk, hogy Isten a bűneink miatt szól bele az életünkbe, de ha az ember helyesen cselekszik, pl. ha egy apa szereti a fiát, azt miért kell próbával büntetni? Isten azonban arra kíváncsi, mennyit ér a szava Ábrahám számára? A tennivaló is pontosan körül van határolva. Menj a Mórija hegyére – áldozd meg –, amelyet mondok néked.

II. Elindult jó reggel (3-4)

„*Felkele azért Ábrahám...*” Fontos ez a kötőszó. Azért kelt fel, mert Isten ígéje így szólt. Ábrahám egyetlen módon igazolhatta tettét. Úgy, hogy Isten mondta, Isten akarta így. Ez teljesen elég is. Jó reggel kelt fel. – Amikor még előtte van a nap, „*mert el jó az éjszaka és akkor senki sem munkálkodhatik*” (Jn 9,4). Mennyiszer megtörténik keresztyén emberek életében, hogy „jó késő éjszaka,” amikor már az események után vagyunk, jut eszünkbe, hogy Isten mondott, hogy Isten kért valamit. Hányszor nem jó reggel kelünk fel, hanem elkésve, lemaradva. Ábrahám mindent elkészített. Fát hasogatott, felnyergelte a szamarát. Ami rajta áll, mindent megtesz, hogy engedelmességének ne legyen akadálya.

„*Elindultak és látta a helyet messziről.*” Nagy dolog, amikor látások vannak. Szükség van arra, hogy életünkéről, egyházunkról, a népek jövőjéről legyenek ilyen látásaink.

Azonban baj lenne, ha Ábrahám megelegednék ezzel, hogy látja a hegyet. Jó előre látni az engedelmesség helyét, de ne essünk abba a tévedésbe, hogy ez a látás helyettesítheti az engedelmséget.

III. Ketten együtt (5-6)

„*Maradjatok itt a számárral.*” Most már egyedül megy Ábrahám tovább. Itt hagyja a szolgálkat. Az engedelmség útján van olyan „közös” szakasz, ahol mások is velünk jönnek. Van azonban olyan feladat is, amit Ábrahámnak magának kell megtennie a Mória hegyén.

„*Imádkozunk.*” Ezt a magyarázatot adja a szolgálknak. Szükség van arra, hogy imádságban vigye Isten elé a feladatot, és tegye késszé a szívét. A Gecsemáné-kertjében Krisztus is magában könyörgött.

„*Azután visszatérünk hozzájuk.*” A magyarázathoz ez is hozzátartozik. Első pillanatban úgy tűnik, mintha Ábrahám hazugsággal akarná megvigasztalni a szolgálkat. Pedig a hazugság Isten ügyét nem munkálja. Vizsgáljuk meg magunkat, hogy néha nem választunk-e mi is ilyen megoldásokat. A másik lehetőség, hogy talán nem vette komolyan a dolgot. Talán azt hitte, hogy Isten nem mondta komolyan. A Zsidókhoz írott levélből tudjuk, hogy Ábrahám nem gondolt ilyen hazug megoldásokra. Tudta, hogy Isten a „*halálból is képes feltámasztani*” (Zsid 11,19). Ezzel a rendíthetetlen bizalommal mentek *ketten együtt* a Mória hegye felé.

IV. Kérdésekre adott válasz (7-8)

Az úton Izsák észrevette, hogy minden el van készítve, csak éppen az áldozati állatról nem gondoskodott az édesapja. Érdeklődni kezdett. Nem elegendő az, hogy Ábrahám a maga számára megoldotta az Isten iránti engedelmességet. El kell mondanania éppen a fia számára, hogy hogyan látja az engedelmesség útját.

„*Isten majd gondoskodik az égő áldozatra való bárányról, fiam.*” A felelet azt jelenti, sok mindent el lehet készíteni előre, vannak azonban mindig olyan kérdések, amelyek a maguk idejében oldódnak meg. Nagy baj az, ha minden kérdést évtizedekre előre a részleteiben is látni akarunk. Isten gondviselésének is helyet kell adni az életünkben. Bátran kell támaszkodni arra, hogy Isten majd gondoskodik. Persze ez nem lehet a semmittevés párnája. Hiszen Ábrahám a fát és a tüzet is előkészítette.

V. A tett színhelyén (9-12)

Ábrahám nemcsak elindult az engedelmesség útján, hanem meg is érkezett a tett színhelyére. Felállította az oltárt, ráhelyezte a fiát, és már a kés is a kezében van. Nem torpan meg az utolsó pillanatban sem. Kész megáldozni a fiát. Nem a maga érdekeire néz, hanem a feladatra, amit Istentől kapott.

Ekkor, éppen ekkor hangzik az Úr szava: „*Ne nyújtsd ki a te kezedet.*” Ez újabb próba, megbízás Ábrahám számára. Vajon nem mondja-e, én már annyira beleéltem magam, annyira rákészülettem erre. Ábrahám azonban az utolsó pillanatban is csak Istenre hallgatott. Kész volt újra megállni, ha Isten úgy akarja. Nem dühös, mint Jónás, aki a Ninivének adott kegyelemért megharagszik (Jón 4,1). Örömmel fogadja a kegyelmet a fia számára.

A próba véget ért. Istennek nem a gyermek kellett, hanem az atya hite felőli megbizonyosodás. „*Most már tudom.*” Istennek ez a mondása nem ellenkezik a mindentudásával. Ábrahámnak ezt meg kellett bizonyítania.

Isten meg is fogalmazza Ábrahám számára a próba tanulságát: „*Nem kedveztél a te egyetlenegyednek érterem.*” Vizsgáljuk meg magunkat, önző életünket. Nem éppen az a baj, hogy mindig önmagunknak kedvezünk? Ebből az önzésből kellene egyszer már bűnbánattal kiemelkedni.

VI. Az igazi befejezés (13-14)

Ezzel tulajdonképpen vége is van ennek a történetnek. Ábrahám hite nyilvánvalóvá lett, és Izsák megszabadult. Sok örömtől azonban éppen azért fosztjuk meg magunkat, hogy hamarabb fejezzük be a tennivalónkat, mint ahogyan azoknak valójában végük van. Ábrahám tudta ezt, és várt a folytatásra. Tudta, hogy a tanulság ki-mondásával és Istennek az őt dicséző szavával még nem került pont az események

végére. Amikor felemelte a szemét, meglátta a sűrűben a kost. Odament, hogy az elkészített áldozatot ezzel bemutassa. A hálaáldozatot Istennek, aki nem kíván erőnk felett való utakat tőlünk. A hálaáldozatot azért, mert van Istennél gondviselés. Az örömet, hogy ezt a gondviselést felismerte. Apa és fiú közös tapasztalatát, hogy Jehova-jire!⁷

Az Úr gondviselése világos a mindennapi életünkben is. Csak képeseknek kell lennünk meglátni. Istennek számtalan ajándéka vesz körül bennünket. Van kenyérünk, otthonuk, kényelmesebb életünk, gyermekeinknek melegebb és több ruha. De vajon a hála ezért megvan-e? Nem marad-e abba a történet azzal, hogy mindezt használjuk, élvezzük, de nincs meg bennünk Isten iránt az elismerés?

⁷ *Jhwh-jire'*, azaz „az Úr [meg]lát.” Hogy Isten utolsó pillanatban történt beavatkozására Ábrahám nem örömujjongásban tört ki, annak az oka a leírás antik nagyszerűségében keresendő. *Jhwh-jire'* nem más, mint egy nagy nyomorúságból való szabadítás (v. ö. 2Móz 3,7 k.) után megfogalmazott Isten iránti magasztalás kifejezése. 1Móz 22,8 összefüggésében a *Jhwh-jire'* az Úr gondoskodására, gondviselésére is utal. A 14. versben a *Jhwh-jire'* összefüggésében konkrét földrajzi helyre nem kell gondolnunk.

JÁKÓB- TÖRTÉNETEK

